

Toulky *po Bretani*

**Průvodce,
který vás bude bavit!**

Jaroslava Dvořáková

FRAGMENT

Toulky po Bretani – Průvodce, který vás bude bavit!

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

Jaroslava Dvořáková

Toulky po Bretani – Průvodce, který vás bude bavit! – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Jaroslava Dvořáková

Toulky *po* *Bretani*

Průvodce, který vás bude bavit!

*Toulky věnuji své rodině
jako poděkování za podporu
a všem čtenářům, kteří mají rádi Francii jako já.*

Obsah

Úvod	6
Departement Loire-Atlantique	13
Departement Morbihan.....	30
Nantes, Saint-Nazaire, La Baule, Le Pouligen, Guérande, Parc naturel régional de Brière, Calvaire de Pont-Château, Châteaubriant, château de la Bretesche, château du Deffay	
Departement Finistère 1	49
Le Pouldu, Pont Aven, Concarneau, Quimper, Bénodet, Penmarc'h, Tronoën, maják Eckmühl, Pointe du Raz, Pointe du Van, Dournanenez, Plomarc'h Pella, Locronan, Trévarez	
Departement Finistère 2	70
Trégarvan, Pont de Térénez, Le Faou, Morgat, Aligments de Lagatjar, Pointe de Pen-Hir, Camaret-sur-Mer, Brest, klášter a maják Saint-Mathieu, L'aber Wrac'h, Meneham, menhir de Men Marz, Roscoff, château de Kérouzéré, Château Kerjean, Saint-Thégonnec, Morlaix, Huelgoat	
Departement Cotes d'Armor	88
château Rosanbo, château de Kergrist, château de Tonquédec, Trégastel, Ploumanach, Port Blanc, Le Gouffre, Tréguier, Saint-Brieuc, Erquy, Cap Fréhel, Fort la Latte, Saint-Cast-le-Guido, Moulin de Buglais, Dinan	
Departement Ile-et-Vilaine	101
Dinard, přehrada na řece La Rance, Saint-Suliac, Saint-Malo, Dol-de-Bretagne, Menhir le Champ Dolent, Combours, château de Bonnefontaine, Fougères, château de Boiscornillé, Vitré, château de Roches-Sévigné, Châteaugiron, La Roche des Féés, Rennes, Maure-de-Bretagne, Roppenard, château de Trécesson, Brocéliandský les, château de Comper, klášter Paimpont	
Slavné osobnosti	125

BRETAŇ

Bretaň je kraj spjatý s mořem, jež ho z větší části obklopuje. Možná právě proto nazval Francišek Kožík tento nejzápadnější region Francie „Dcera oceánu“. Má rozlohu přibližně 30 000 km², je o něco málo větší než Morava. Je to území, které se tak trochu vymyká představě, již o Francii všichni máme, jako by ani k Francii nepatřilo. I přírodní podmínky jsou tu odlišné. Často tu prší a fouká vítr, který bičuje společně s Atlantikem divoké skály. Hodně slunce, teplé moře, v letních měsících nekonečné řady automobilů s turisty, to tu zkrátka nenajdeme. Bretaň je středně rozvinutou oblastí Francie. Z celkového počtu 60 milionů obyvatel celé Francie tu žije pouze něco málo přes tři miliony. Přesto se jedná o 4. nejnavštěvovanější oblast Francie. Proč tomu tak je, to se určitě během našeho putování dozvíme.

záliv s novým mostem

Místní obyvatelé jsou často v opozici k centrální vládě. Někdy prostě nemohou zapomenout, že kdysi byli připojeni k Francii. V 70. letech 20. století se skupina extremistů pokusila o převrat a odtržení od Francie. Jak to dopadlo? Špatně, povstání bylo potlačeno a Bretaň je součástí Francie i nadále.

I přírodní podmínky jsou odlišné. Nejsou tu ani žádné hory, území tvoří převážně plošina, jejíž průměrná nadmořská výška je 100 metrů.

Nejvyšší hora Bretaně Roc'h Ruz měří 385 m n. m. Geologicky se jedná o nejstarší území dnešní Francie. Na to jsou obyvatelé Bretaně patřičně hrdí. Žádný těžký průmysl tu nenalezneme, spíše všude podél cest uvidíme pasoucí se krávy. Na severu najdeme tak zvaný „Zlatý pás“. Jedná se o rozsáhlé jablonové sady, kde se sbírají jablka na mošty. Vyrábí se z nich i cidre – typický bretaňský nápoj s příchutí jablek a s určitým procentem alkoholu.

Seznámíme-li se jak s mořem, tak s vnitrozemím, zjistíme, že Bretaň je opravdu jiná! Byla vždy zemí opředenou legendami o potopených městech a artušovských lesích.

Nejzápadnější departement se nazývá **Finistère** (Penn-ar-Bed) neboli „Konec světa“. Při pohledu z jeho nejzápadnějšího výběžku pochopíme jeho název. Všude jen moře – někdy přívětivé, někdy divoké s velkými vlnami. Každý si zde uvědomí sílu přírody a nicotnost lidského snažení tento živel ovládnout. Vždyť pobřeží Bretaně se táhne v délce více než 1100 kilometrů, podle některých zdrojů se všemi zálivy a mysy dokonce téměř 1700 kilometrů. Je to oblast skalnatých poloostrovů, malých

romantický záliv

ostrůvků, romantických přístavů. Proto musíme Bretaň poznat, abychom objevili všechna její tajemství.

Z historie se dozvíme, že Bretaň byla keltská, a při návštěvě zdejšího kraje se přesvědčíme o tom, že stopy Keltů tu objevíme dodnes.

Proč je vlastně Bretaň tak odlišná?

Obyvatelé Bretaně jsou převážně potomky Keltů. Zdejší kraj se od nepaměti nazýval **Armorika**, tedy Země moře, a jako Armorický masív vstoupilo území do geologické historie Evropy. Tato část kontinentu se formovala asi před 230–350 miliony let, tedy ve stejné době, kdy se utvářel Český masív. A podobně jako v Čechách vystupují místy na povrch obrovské žulové klenby.

navrhšené balvan

KELTOVÉ

Dodnes jsou keltské tradice a náboženství zahaleny různými legendami. V dílech římských a řeckých klasiků se můžeme dozvědět, že v pohanských dobách byli Keltové ještě negramotní a šlo spíše o jednotlivé kmeny než o jeden národ. O tom, odkud přišli a kde se nacházela jejich původní vlast, se stále vedou spory. Zatím to samozřejmě nikdo přesně nezjistil. Je dokázáno, že jejich rozmach nastal na celém evropském kontinentu v 5.–1. století před naším letopočtem. Keltové jsou považováni za jedny ze zakladatelů evropské civilizace. Jejich expanze byla ohromující, ale o pár století později zmizeli. Také to je do dnešní doby zahaleno záhadami. Můžeme si položit stejnou otázku, jakou si historikové již po dlouhá staletí pokládají u amerických Mayů. Proč se to stalo a kam odešli?

Jejich přítomnost jako původního evropského národa je v Bretani prokázána již v 6. století před naším letopočtem. Důležitý zlom v dějinách nastal v době obsazení tohoto území Caesarem v roce 56 před naším letopočtem, kdy vzniklo Caesarovo dílo o Keltech „Zápisky o válce galské“ (Commentarii de bell gallico). Dodnes se s těmito dějinnými zvraty mohou seznámit studenti při hodinách latiny. Římané pak Kelty vytlačili na Britské ostrovy a udrželi se na území Bretaně až do 5. století našeho letopočtu. V 5. a 6. století pak následovalo několik přistěhovaleckých vln přesídlenců, to znamená potomků původních Keltů. Ti přišli právě z oblasti Walesu a Cornwallu (ze země Galů). Noví obyvatelé ochotně přijali prapůvodní zvyky místních obyvatel a znovu začali budovat svou staronovou vlast. Asi v této době dostala Bretaň své jméno. Přistěhovanci přišli z Británie, která se francouzsky nazývala „Grande Bretagne“ – tedy Velká Británie. Tento název se užívá dodnes. Svou novou vlast nazývali „Breiz Izel“ – Malá Británie, později jen Brittany a z toho pak vznikl francouzský název Bretagne, česky říkáme Bretaň.

Od 9. do 16. století bojovali Bretonci neustále za svoji samostatnost. O strategické území měli zájem nejen Francouzi, ale i Angličané. Nakonec Bretaň svoji samostatnost ztratila v roce 1532, kdy byla definitivně připojena k Francii. V 17. století už Bretaň nebyla samostatná, přesto se od Francie stále odlišovala. V té době se lidé začali zajímat o vše, co se jevilo jako keltské. Jako první začali lidé Keltům připisovat megalitické stavby. Objevil se zájem o hudbu, keltské svátky a symboly a obnovení zvyklostí a tradic. Jedním z výrazných a dodnes používaných symbolů je keltský kříž.

Co znamená keltský kříž

Patří k symbolům keltského křesťanství. Tento symbol můžeme do dnešní doby vidět ve Walesu, Cornwallu a především v Irsku. Také na ostrově Man, který najdeme v Irském moři mezi Anglií, Skotskem, Irskem a Walesem. V 8. století se sem dostali Vikingové, ve 13. století ostrov patřil Norskému království. Od roku 1765 se jedná o britské závislé území. Přesto, že se zde vystřídaly vlivy různých civilizací, keltské symboly tu zůstávají.

S keltským křížem se setkáme i v Bretani. První zmínky o něm se datují do 5. století. Vznikl spojením klasického kříže a kruhu, který protíná jeho ramena. V pozdějších dobách se kříž začal zdobit dalšími keltskými různorodými motivy. Jsou to různé spirály, mřížky, uzle a propletence, jež připomínají plazící se břečťan. Proč tomu tak je, o tom se vedou také jenom spory. Jedním vysvětlením je, že se jedná o symbol tolerance mezi původním náboženstvím a křesťanstvím či o jejich spojení. Pravděpodobně se tato teorie opírá o to, že keltské křesťanství bylo mnohem těsněji spojeno s původním pohanstvím. S tím se u jiných evropských národů nesetkáme.

dvojazyčné nápisy

BRETONŠTINA

Bretonci si uchovávají svůj jazyk – bretonštinu. Patří ke skupině keltských jazyků, která svým původem patří k jazykům indoevropským. Člení se pak ještě na dvě podskupiny: galskou a britskou. Ani rodilý Francouz, nemá-li alespoň základy tohoto jazyka, doopravdy ničemu nerozumí. To se ukázalo především jako velký problém během 1. světové války. Uvádí se, že před válkou většina místních obyvatel vůbec neuměla francouzsky. V armádě pak nastal velký problém, protože vět-

šina odvedenců nebyla schopna plnit ani jednoduché rozkazy. Vlastně ani nevěděli, co se po nich chce. Proto se po roce 1918 začalo s povinnou výukou francouzštiny na celém území Francie. Dodnes se však vedou spory o tom, jaké další jazyky početných jazykových menšin žijících ve Francii se mají ve školách vyučovat. Vedle Bretonců jsou to Baskové, Okcitéanci, Alsané a Korsičané ve Středomoří. Menšinové jazyky nemají žádný oficiální status. Děti se

ve škole nemohou vzdělávat pouze minoritní řečí. Francie doposud neratifikovala Evropskou chartu regionálních a menšinových jazyků, která potvrzuje možnost používat tyto jazyky v soukromém i veřejném životě. Francouzští politici to vysvětlují tím, že Charta je v protikladu s II. článkem ústavy, kde se píše, že jazykem republiky je francouzština.

Především v jižní Bretani jsou dodnes místní obyvatelé zvyklí, že všude mají i bretaňské názvy. Názvy obcí jsou dvojjazyčné. První název je ve francouzštině a druhý pod ním je pak v bretonštině. Abychom alespoň některé nápisy pochopili, uvedeme si příklady. Velmi častým slovem ve jménu obce je *bihan* – malý a *mor* – moře. Tato dvě spojená slova pak znamenají

název zálivu v jižní Bretani – Morbihan –

tedy „Malé moře“. Místní obyvatelé jsou velice hrdí na to, že jsou Bretonci, proto si lepí na své automobily samolepku s označením Bretoně. V místních názvech často najdeme výrazy *ker*, což znamená obec, a *loc* – to je *samota* nebo *poustečna*. Charakteristickým znakem pro bretonštinu je c'h. Nemá ho žádný jiný jazyk.

V období 3. republiky (1870–1940) ministerstvo školství dělalo vše pro to, aby odstranilo minoritní jazyk. Žák, který mluvil bretonštinou, byl odsouzen k tomu, aby po celý den nosil na krku dřevák. V současné době lze pozorovat zvýšený zájem o bretonský jazyk, příbuzný keltštině, a to díky dvojjazyčnému vyučování v některých soukromých školách. Počet lidí hovořících bretonštinou dnes dosahuje 700 000. Když přijedeme do Bretoně, nejen na vládních budovách, ale téměř na každém domě uvidíme bretaňskou vlajku.

SPZ Bretoně

bretaňská vlajka u obchodu

Co znamenají symboly na bretaňské vlajce

Je to černobílá vlajka „Gwenn ha Du“, která byla vytvořena v roce 1923. Pět černých pruhů symbolizuje stará biskupství: Dol, Nantes, Rennes, Saint-Malo a Saint-Brieuc. Čtyři bílé pruhy představují kraje Dolní Bretoně, kde byly dříve biskupské oblasti: Trégor, Leon, Cornouaille a Vannes. V levém horním rohu je jedenáct černých hranostajích ocásků na bílém podkladu. Někde se uvádí, že představují bretaňské vévody. Hermelin je heraldický symbol, který se v Evropě vyskytuje už od pradávna. Zpravidla se zobrazuje jako kříž se třemi výstupy směrem dolů. Původně byl používán na výzbroji vévodů z Montfortu, postupně se změnil na hlavní charakteristický znak bretaňské symboliky. Dnes se vyskytuje ve znacích většiny měst. Můžeme ho vidět také na vývěsních štítech obchodů, které prodávají místní zboží, a na etiketách typických bretaňských suvenýrů.

obchod se suvenýry

Vraťme se však trochu k historii. Ještě v polovině 20. století byla Bretaň velmi chudým regionem, prakticky bez budoucnosti. Zemědělství mělo problémy. Jediný průmysl, který tu byl, textilní, začal upadat a obyvatelé se ve velkém počtu začali stěhovat do měst. Místní obyvatelé zjistili, že stát se o ně nepostará, protože tato oblast nebyla nikdy hospodářsky zajímavá. V padesátých letech se podařilo nastartovat tak zvaný bretaňský ekonomický model. O rozvoj se v této době zasloužila i církev. Dodnes tu má silný vliv. Kněží trpělivě vysvětlovali, že každý musí vzít osud do svých rukou a že každý člověk má svoji hodnotu a nadání.

Důležitou roli sehrála také soudržnost a lidová kultura. Bretaň na sebe v této oblasti výrazně upozornila v roce 1940, kdy vyšla poprvé sbírka bretaňských písní.

I hudba přispívala k posílení identity. Dnešní podpora lidové kultury se zaměřuje především na hudbu a tanec. Není to folklor pro turisty, ale ve vesničkách se pořádají plesy a taneční zábavy s bretaňskými tanci, leckde i v civilním oblečení. Tradiční tance se tančí v kruhu, při nich se ozývá zpěv a skupinky si vzájemně odpovídají. Jednou z bretaňských tradic je „putování se zpěvem“. Dříve se zpívalo všude – na svatbách nebo třeba když se hnál dobytek na pastvu. Dnes už tomu tak není, život se změnil, ale vznikla nová tradice. Lidé se sejdou, aby se naučili stejné písně, většinou pochodové, které mají rytmus. Pak následuje samotné „putování se zpěvem“, což je pro místní obyvatele společenská událost. Určí se trasa a lidé zavěšení do sebe zpívají a pochodují ve skupinkách k jednotlivým zastávkám, kde je čeká tradiční občerstvení.

Že to Bretonci s propagací své kultury myslí vážně, o tom se můžeme přesvědčit na tradičních bálech – **fest-noz**. Jsou to důležité události bretaňského léta, které ale nemají pevné datum. Dále je známý například *Festival starých pluhů*, *Festival na konci světa*, hudební *Festival modrých sítí* nebo *Festival keltské kultury v Lorientu*, který se koná již od roku 1971.

Přestože rum není tím pravým francouzským nápojem, konají se tu také velké jachtařské závody pod názvem *Rumová cesta*. A jednou do roka zde organizují *Mezinárodní festival knihy a filmu*.

písnička

Víte, že ve Francii vznikl svátek hudby?

Poprvé se začal slavit 21. června 1982. Nejedná se o žádání profesionální vystoupení, ale spíše o to, že každý hudebník nebo zpěvák může své umění předvést kdekoli. V hudebních sálech, v zahradách, parcích i na náměstích. Možná budeme udiveni, když zjistíme, že tento svátek vyhlásil francouzský ministr kultury Jack Lang právě v uvedeném roce. Byl nespokojen s tím, jak mladá generace trávila svůj volný čas. Zaregistroval, že je spíše v roli pasivního pozorovatele než aktivního účastníka. Zpočátku byl tento nápad považován za bláznivý, ale svátek hudby se dnes už slaví po celém světě. V Evropě se začal aktivně slavit od roku 1985, který byl vyhlášen Evropským rokem hudby.

hudebník

SLAVNÍ RODÁCI

Bretaň má také slavné rodáky, na které jsou všichni obyvatelé právem hrdí.

Nejznámějším Bretoncem je **Éric Tabarly**. Narodil se v Nantes, což už předurčilo jeho lásku k moři. Byl vždy označován za výjimečného námořníka 20. století a často je nazýván „otcem francouzského jachtingu“. Absolvoval osamělou dálkovou plavbu z Plymouthu přes Atlantik do Newportu. V roce 1980 na své jachtě překonal bezmotorový rekord v plavbě přes Atlantský oceán. Proto je také považován za zakladatele dálkového jachtaření ve Francii. Po jeho úspěšných plavbách ho mnoho jachtařů následovalo. Moře se mu však stalo osudným. Ráho jeho lodi ho srazilo z paluby do vody nedaleko Walesu, když se plavil na mistrovství Skotska. Jeho tělo našli francouzští rybáři až po pěti týdnech u irského pobřeží.

Biolog, lékař a politik

Alain Bombard je sice rodák z Paříže, ale je také spojován s Bretaní. Jeho největší láskou bylo také moře. 19. prosince 1952 sám v malém člunu Zodiac, který měřil jen 4,5 metru, absolvoval plavbu přes Atlantik do Jižní Ameriky. Nechtěl překonávat žádné časové rekordy, ale chtěl si ověřit teorii, že člověk může přežít cestu přes oceán bez zásob. Jeho teorie měla v praxi zachránit životy lidí, kteří se na moři ztratili. Proto si na cestu nevzal téměř žádné potraviny a měl pouze přístroj sextant, jenž se používá v námořní navigaci již několik století.

plachetnice

Kdo by nejen v Evropě neznal dalšího slavného rodáka, kterým byl **Yves Rocher**. V zálivu Morbihan zakoupil jeden z ostrovů – ostrov Berder – s malým zámečkem, kde žil. Po jeho smrti se zámek přeměnil na letní tábor pro děti. Yves Rocher byl nejen průmyslník, který v roce 1959 založil slavnou kosmetickou firmu, ale zároveň také dobrý propagátor své značky. Firma se často podílela na filmových produkcích, které byly většinou spojeny s modelingem nebo módou. Byla to výborná reklama pro kosmetickou značku, jež pomáhala získat větší lesk hvězdám filmového plátna.

Ve výčtu slavných Bretonců nesmíme zapomenout ani na známou **rodinu d'Abboville**, která žije na jednom z morbihanských ostrovů. A čím se proslavili? Jeden člen této rodiny překonal zcela sám na malé loďce jen s pomocí vesel Atlantik a Pacifik, druhý přešel pěšky Saharu a ten třetí byl nějaký čas francouzským velvyslancem v Praze.

Vrátíme-li se o několik století, narazíme na dalšího slavného rodáka. Tím je **Pierre Abélard**, francouzský filozof a teolog, autor známých dopisů utrpení a lásky „Abélard a Héloise“. Narodil se v roce 1079 jako prvorozený syn v rodině šlechtice vojáka ve vesničce Le Pallet nedaleko Nantes. Vždy tvrdil, že je Bretonec. Nikdy se nepovažoval za Francouze, ty spíše chápal jako své nepřátele.

Další známou osobností, která se tu sice nenarodila, ale rozšířila až sem svůj vliv, byl jeden slavný kardinál. **Armand Jean de Plessis**, z provinčního šlechtického rodu **Richelieu**, sloužil věrně králi, ale vždy také myslel na zadní vrátka. Věděl, že královská přízeň je vrtkavá, a proto

se chtěl zabezpečit na horší časy. Začal hromadit soukromý majetek a nakoupil rozsáhlé pozemky v západní Francii. Proto byl někdy nazýván vládcem atlantského francouzského pobřeží. V Bretani se stal místodržitelem a toho také patřičně využíval. Inkasoval od stavů roční důchod ve výši 720 000 livrů. Pamatoval rovněž na členy své rodiny, kterým rozdával tituly a významné funkce. Některé úřady v Bretani dokonce prodával za tučné poplatky. Jak víme nejen z historických filmů, velice dobře se k němu hodí citát, který sám rád používal: „Zrada je jen otázkou peněz.“

A máme tu i francouzského krále z rodu Valois, **Karla VI.** (1368–1422), kterého známe i z české historie jako pravnuka českého krále Jana Lucemburského a jeho manželky Elišky Přemyslovny (přes babičku Bonu Lucemburskou). Zpočátku byl velice oslavovaný, proto mu lidé říkali „Bien-Aimé“, což znamenalo „Oblíbený“. Při tažení do Bretaně v roce 1392 mu bylo 24 let. Propukla však u něho duševní nemoc, které se do smrti nezbavil a která se naopak stále zhoršovala. Chtěl dokonce zabít svého bratra Ludvíka Orléanského. Nakonec tak dostal nové přízvisko „šílený“.

Naším cílem je objevování Bretaně, ale přesto nemůžeme opominout město a další zajímavé lokality, které dnes už do oblasti Bretaně administrativně nepatří. Znaky Bretaně jako vlajka a jiné se používají na celém území od Brestu po Nantes, jež reprezentuje Bretaň jako historickou, kulturní a tradiční a v minulosti byly s její historií pevně svázány. A jako první zmíníme **Nantes**, město, které bylo od 11. do 18. století správním střediskem Bretaně. Postupem času při různých administrativních změnách bylo v roce 1941 přearaženo do regionu Pays de la Loire. Dodnes se místní obyvatelé pyšní tím, že město je vstupní branou do Bretaně. V minulosti k Bretani patřil ještě departement Loire-Atlantique, jehož dnešní hlavní město Nantes bylo hlavním městem Bretaně. Dnes je centrem Bretaně město Rennes. K rozdělení provincie na dva regiony – Bretaň a Pays de la Loire – došlo bohužel kvůli vzájemné rivalitě obou měst. Mnozí obyvatelé „staré“ Bretaně s tím však dodnes nejsou spokojeni a v roce 1980 založili organizaci Bretagne Réunie, která neúnavně usiluje o opětné začlenění města Nantes a celého departementu Loire-Atlantique do Bretaně. Proto také naše putování začneme právě v tomto departementu.

náměstí v Nantes

Departement Loire-Atlantique

NANTES
SAINT-NAZAIRE
GUÉRENDE
PAKC NATIONAL DE BRIÈRE

NANTES

Již v 9. století zuřil boj o toto území mezi Normany a Franky. V roce 937 tu Alain Barbetorte ustavil bretaňské vévodství a zabral Nantes. My se podíváme do historie o něco blíží.

Město už neleží na břehu moře, jak tomu bylo tehdy, ale vzdálilo se přibližně o 60 kilometrů na západ. Dnes se nachází na dolním toku řeky Loiry. Již od 14. století se místní obyvatelé věnovali námořnímu obchodu a v přístavu kotvilo až 1300 plachetnic. V 17. a 18. století bylo Nantes největším francouzským námořním přístavem, který byl důležitý především pro obchod s koloniemi. Od roku 1720 město bohatlo díky obrovským skladištům cukru, cukrová třtina se dovážela z Antil. Cukr se pak prodával ve Francii nebo byl reexportován do Anglie a Skandinávie. Také se obchodovalo s ebenovým dřevem a látkami. Postavení města se změnilo po roce 1850, kdy byla zahájena stavba nového přístavu v Saint-Nazaire. Hlavním důvodem bylo, že vzrostla přeprava zboží po moři, stavěly se větší lodi a ty už bohužel do Nantes nemohly doplnout. Jeho sláva začala upadat. Přístav Saint-Nazaire již je podle současného administrativního rozdělení doopravdy v Bretani.

Co určitě do dnešní doby k Nantes patří, jsou i u nás známé sušenky „Petit Beurre“.

hrad